SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:418

av Boriana Åberg (M)

Bättre kontroll över svenska biståndsmedel

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska andelen svenskt bistånd som kanaliseras multilateralt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges bistånd i högre grad ska kanaliseras genom bilaterala insatser där kontroll, uppföljning och resultat kan säkerställas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Sveriges bistånd uppgår till över 50 miljarder kronor och utgör därmed en betydande del av statens utgifter. Biståndet är en integrerad och viktig del av Sveriges utrikespolitik och ett strategiskt verktyg för att värna svenska intressen, möta globala utmaningar, bekämpa fattigdom, stärka mänskliga rättigheter och bidra till demokratisk utveckling.

Under de senaste åren har Tidöregeringen genomfört en välbehövlig reformering av det svenska biståndet. Förutom den kanske mest omtalade förändringen, justeringen av biståndsnivån, har reformerna bland annat handlat om en geografisk omställning mot närområdet, främst Ukraina, en tydligare koppling till migrationspolitiken samt stärkt kontroll över biståndsmedlen. Det sistnämnda får anses vara den mest väsentliga och nödvändiga förändringen.

Historiskt har mer än hälften av det svenska biståndet kanaliserats multilateralt genom internationella organisationer, där FN:s olika organ har varit de i särklass största mottagarna. I detta avseende sticker Sverige ut. Med närmare 30 miljarder kronor i bidrag till dessa organisationer är Sverige, efter Norge, en av de största finansiärerna av FN räknat per capita. I absoluta tal placerar sig Sverige dessutom bland de tio största givarländerna, trots landets relativt begränsade storlek.

Utöver att det kan ifrågasättas om Sverige ska ta ett så mycket större ansvar än jämförbara länder, finns det även skäl att ifrågasätta multilateralt bistånd utifrån ett effektivitets- och kontrollperspektiv. Medlen överlämnas i stor utsträckning till organisationer över vilka Sverige som enskilt land har begränsat inflytande och begränsade möjligheter till uppföljning.

Det finns särskild anledning att granska det bistånd som kanaliseras genom FN-systemet. FN är en organisation där diktaturer har vetorätt i säkerhetsrådet, där Saudiarabien har haft ledande positioner inom jämställdhetsarbetet och där länder som Kina, Kuba och Qatar återkommande har varit representerade i organ med ansvar för mänskliga rättigheter. Därtill har flera FN-organ under lång tid kritiserats för bristande kontroll och uppföljning av biståndsmedel. På senare år har exempelvis stödet till UNRWA uppmärksammats efter anklagelser om kopplingar mellan anställda och terrororganisationer, vilket bidrog till att den svenska regeringen i december 2024 beslutade att stoppa det svenska kärnstödet till organisationen.

För att fortsätta den reformering som påbörjats och för att ytterligare stärka kontrollen över användningen av svenska biståndsmedel bör andelen bistånd som kanaliseras multilateralt minska .

Boriana Åberg (M)